

Mikes International

Magyar szellemi fórum

Hungarian Periodical for Art, Literature and Science

Alapítási év / Founded: 2001.

Internet: www.federatio.org/mikes_int.html

Email: mikes_int@federatio.org

P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

ISSN 1570-0070

Különszám

2008

Special Issue

SZELLEM ÉS ÉLET

Bevezetés és repertórium

(1936 — 1944)

Kiadó

'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.

Számlaszám: Postbank rek.nr. 7528240

Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés

A lap a következő Internet-címről tölthető le: http://www.federatio.org/mikes_per.html

Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, a következő címen iratkozhat fel:

mikes_int-subscribe@yahogroups.com

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományaiból tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím

A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:

Email: mikes_int@federatio.org

Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Minden cikkért szerzője felel.

Publisher

Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.

Account: Postbank rek.nr. 7528240

Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution

The periodical can be downloaded from the following Internet-address: http://www.federatio.org/mikes_per.html

If you wish to subscribe to the email mailing list, you can do it by sending an email to the following address:

mikes_int-subscribe@yahogroups.com

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address

The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:

Email: mikes_int@federatio.org

Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

Individual authors are responsible for facts included and views expressed in their articles.

ISSN 1570-0070

© Mikes International, 2001-2008, All Rights Reserved

TARTALOM

CONTENTS

Kedves Olvasó!.....	4
Dear Reader,.....	5
Szerkesztőség / Editors.....	6
<i>Laczkó Sándor : Bartók György és a 'Szellem és Élet' .....</i>	<i>7</i>
<i>málnási Bartók György: Szellem és Élet — Beköszöntő.....</i>	<i>11</i>
REPERTÓRIUM.....	12
NÉVMUTATÓ.....	25

Kedves Olvasó!

Az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár munkatársai kitartó munkájának köszönhetően 2008. áprilisában a SZELLEM ÉS ÉLET című folyóirat digitális facsimile változatban bekerült az Elektronikus Periodika Adatbázis Archívumba. A lapot elektronikusan a következő címen lehet elérni:

http://epa.oszk.hu/szellem_es_elet

A SZELLEM ÉS ÉLET 1936 és 1944 között jelent meg, s a magyar filozófiai irodalom egyik sarokköve, amelyet málnási Bartók György neve fémjelzett. A Mikes International felkérésére Laczkó Sándor, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészstudományi Kara Filozófia Tanszékének oktatója írt bevezető tanulmányt. A bevezető tanulmányhoz mellékeljük a folyóirat repertóriumát, amelyet Tóth János készített Szegeden.

A folyóirat anyagának digitalizálását az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárban a következő munkatársak végezték: Gáspár Istvánné: digitalizálás, kész anyag publikálása az Elektronikus Periodika Archívumban valamint az XML alapú tartalomjegyzékek készítése; Csáki Zoltán: korrektúra, képek szerkesztése, valamint a PDF változat elkészítése.

A digitalizálást az Internet Szolgáltatók Tanácsa (ISZT) támogatta.

A Szerkesztőség

Hága, 2008. október 12.

Dear Reader,

In April 2008 the co-workers of the National Széchényi Library's Hungarian Electronic Library have published the digital facsimile of the periodical SPIRIT AND LIFE (SZELLEM ÉS ÉLET). The periodical can be accessed at the following address:

http://epa.oszk.hu/szellem_es_elet

SPIRIT AND LIFE (SZELLEM ÉS ÉLET) appeared between 1936 and 1944. It played a significant role in the overall Hungarian philosophical life and it was hallmarked by György Bartók. On request of Mikes International Sándor Laczkó, philosophy professor at the University of Szeged, wrote an introductory essay. Next to that we also publish a repertory to the periodical, created by János Tóth.

The following persons contributed to the technical work of the digitization project: Scanning, publishing and the creation of the XML-based tables of content were performed by Istvánné Gáspár, while text-editing, photo-editing and PDF-conversion by Zoltán Csáki. Both are co-workers of the National Széchényi Library's Hungarian Electronic Library.

This project was supported by the Council of Hungarian Internet providers.

The Editors

The Hague, October 12, 2008

Szerkesztőség / Editors

FARKAS, Flórián	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland
KIBÉDI VARGA, Áron	Freiburg i.B., Németország	/	Freiburg i.B., Germany
TÓTH, Miklós	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland

Titkár / Secretary

CSANÁDY, Ágnes	Hága, Hollandia	/	The Hague, Holland
-----------------------	-----------------	---	--------------------

~ ~ ~ ~ ~

Laczkó Sándor : Bartók György és a ‘*Szellem és Élet*’

Előszó a Bartók György által szerkesztett *Szellem és Élet* (Szeged-Kolozsvár, 1936-1944) című filozófiai periodika digitalizált évfolyamaihoz és repertóriumához.

A Ferencz József Tudományegyetem Kolozsvárról Szegedre történő áttelepülését követően az egyetem Bölcsész- Nyelv- és Történettudományi Karán a Filozófiai Intézet vezetésére 1921 őszén az a Bartók György kapott megbízást, aki Böhm Károly tanítványaként kezdte pályáját, s aki ekkorra már neves filozófusnak számított. Bartók egészen 1940. október 19-ig, az egyetem kolozsvári visszatelepüléséig, mint nyilvános rendes egyetemi tanár vezette az Intézetet, betöltött több egyetemi funkciót, majd az egyetem Kolozsvárra történő visszaköltözése után rektorként, dékánként, illetve a filozófiai tanszék vezetőjeként tevékenykedett¹.

Bartók György szegedi (és az ezt követő kolozsvári) éveinek, illetve filozófusi tevékenységének (oktatói és publikációs tevékenysége mellett) egyik legfontosabb hozadéka, hogy mint intézményteremtő és tudományszervező személyiség filozófiai folyóiratot alapított. A szerkesztésében 1936 és 1944 között Szegeden (és Kolozsváron) kiadott *Szellem és Élet* című folyóirat a böhmi nyitott és kritikai szellemiség képviselőjére, illetve a hazai (és határokon túli magyar) szellemi, filozófiai élet összefogására vállalkozott. A folyóirat szerkesztésével párhuzamosan Bartók a *Szellem és Élet Könyvtára* című könyvsorozat szerkesztői feladatait is ellátta.

Bartók számára a filozófia a ‘szellem önismeretét’ jelentette, s egyben univerzális és érdekmentes tevékenységet, amelyre az ‘egységes Egészben’ való gondolkodás, illetve rendszerelvűség a jellemző. Véleménye szerint a filozófus számára a filozófia nem lehet más, mint élethivatás a szellem önmegvalósulásának szolgálatában. Ezzel összefüggésben Bartók a gondolkodás nemzeti/világnézeti meghatározottságát is csak filozófiai alapokon tudta elképzelni, amennyiben szerinte a filozófia egyetemes értékeinek, a klasszikus filozófiai gondolatoknak kell szerepet kapniuk a nemzeti problematika teoretikus feloldásában is. Véleménye szerint ezen értékek és gondolatok közvetítése nemzeti érdek. A filozófiát olyan egyetemes gondolkodásmódnak tartotta, amelynek elsajátításával a nemzeti kultúra is gazdagodik. Ehhez azonban filozófiai fórumra, sőt fórumokra van szükség. Ezért is látta, láthatta fontos feladatnak *Szellem és Élet* címen egy negyedévi rendszerességű filozófiai periodika indítását.

A *Szellem és Élet*, mint magyar nyelvű filozófiai folyóirat megjelenése nem előzmények nélküli. A 19-20. század fordulójának évtizedeiben több önálló filozófiai periodika jelent meg. Elsőként a Böhm Károly által alapított *Magyar Philosophiai Szemle* (1882-1891), ezt követte a Kiss János és Palmer Mátyás által szerkesztett *Bölcséleti Folyóirat* (1886-1906), majd 1892-ben indult útjára az *Athenaeum* (1892-1947), amely az I. világháború utáni korszak legjelentékenyebb filozófiai folyóirata volt, így a *Szellem és Élet* megjelenésének az éveiben is a legnagyobb befolyással bírt.

---

¹ Bartók 1944 őszén a kényszerítő körülmények hatására végleg elhagyta Kolozsvárt, Budapesten telepedett le és a Műegyetemen, illetve a Református Teológián tanított. 1948-tól 1970-ben bekövetkezett haláláig a magyar tudományos élet perifériájára szorult.

A *Szellem és Élet* első számához írott *Beköszöntőjében*² Bartók György röviden, ugyanakkor precízen megfogalmazta szerkesztési elveit, s a lap által követni kívánt célokat. „*Ennek az új folyóiratnak az irányát és céljait kifejezi címe. A szellem lényegét, jelentését, értékét, kategóriáit akarjuk vizsgálni, ... Meg vagyunk győződve arról, hogy a valóság talaját megvetve, minden filozófia ... maga is a föld porába zuhant. Azt is tudjuk, hogy a szellem kritikai vizsgálata nélkül minden bölcsélet üres és vak marad, ... Egyfelől tehát a szó bölcséleti értelmében vett kritikai magatartás, másfelől az élet jelenségeinek szeretetteljes számbavétele és filozófiai megértésére való törekvés jellemzi magatartásunkat, amellyel a különböző kérdéseket tekintjük. A szellem kritikai megértése alapján vizsgáljuk a tudomány, a történelem, az esztétikai alkotások és az erkölcsiség, a nevelés, a társadalom, az állami élet különböző jelenségeit, hogy átfogó szemléletekben mutassuk be a szellem minden megnyilvánulását. Minden reménységünket a szellemben vetjük, tudván, hogy minden valódi élet forrása csak ő lehet, belőle merítünk minduntalan okulást: ... A szellem működését keressük a magyar történelem jelenségeiben ... Figyelemmel kísérik a külföld és hazánk bölcséleti mozgalmait arra törekedve, hogy tárgyias és komoly bírálat által is szolgáljuk a magyar filozófia nagy művét.*”

Világos mondatok, egyértelmű szándékok, karakteres szerkesztői elképzelések. A folyóirat címének, a *Beköszöntőben* foglaltaknak, illetve a bartóki filozófiai alapállásnak a megértése érdekében *A Philosophia lényege* című, az egész életmű szempontjából fontos Bartók műre hagyatkozhatunk: „... azt állítjuk, hogy a szellem nem más, mint az Én objektív értelemben véve, minélfogva a szellem képes immanensen megnyilatkozni minden egyes pszichofizikai Én lelki aktusaiban és azok által. ... Az egyetemes szellem, amely az egyetemes érvény s az örök értékek forrása, az egyéni Én aktusainak és tevékenységének közvetítése által jut kifejezésre, alakul ki és lesz láthatóvá egy másik Énben megnyilatkozó szellem számára. ... a filozófia a szellem legteljesebb kivetítése, ..., s előttünk áll az a szellem, amely ezt a teoretikus és érdektelen képet szeretetteljesen megalkotta. ... ebben a képben nemcsak a 'világ' tükröződik, hanem az 'élet' is. Csak az tud élni igazán, aki a maga világát önmaga alkotta meg. ... Ebben az értelemben a filozófia bátran nevezhető a világgépalkotás elméletének, 'világnézet-tan'-nak,...”³

Bartók azzal a reménnyel kezdi meg szerkesztői munkáját, hogy az új folyóirat megjelenése hasznára lehet a magyar bölcséleti és szellemi élet fejlődésének. A *Beköszöntő* utolsó mondatában a következőket írta: „*Munkatársai akarunk lenni mindenkinek, aki a maga erőit minden fenntartás nélkül szenteli fel a szellem és a magyar élet szolgálatára.*” Nos, munkatársakban nem volt hiány, tervei megvalósításához — úgy tűnik — könnyedén talált társakat. A folyóirat első számában többek közt *Tankó Béla*, *Várkonyi Hildebrand*, *Marót Károly* és *Varga Sándor* közölt nagyobb terjedelmű tanulmányt. Az említettek a későbbiekben is a lap munkatársai, sőt legfontosabb szerzői lesznek. Mellettük *Visy József*, *Tettemanti Béla*, *Tavaszy Sándor*, *Makkai Ernő* és *Jancsó Elemér* nevét említhetjük, mint akik a *Szellem és Élet* oldalain a legtöbbet publikáltak, illetve akik a folyóirathoz szorosan kötődő szerzői körhöz tartoztak. Az egyes szerzők megjelenési sűrűsége tekintetében különbség mutatkozik a szegedi és a kolozsvári évek között. Volt, aki a folyóirat szegedi éve alatt (*Tettemanti Béla*), s volt aki a kolozsvári időszakban (*Jancsó Elemér*, *Tavaszy Sándor*) publikált többet a folyóirat oldalain. Talán csak *Tankó Béla* az, aki mindvégig a lap szerzőgárdájához tartozott, így — legalábbis a közölt nagytanulmányok tekintetében — a

² *Szellem és Élet* 1936. I. évfolyam 1. szám. pp. 1. A folyóirat borítóján Bartók nevét olvashatjuk, mint szerkesztőt. Az egyes lapszámok munkatársaiként az adott lapszámok szerzői vannak feltüntetve. A második számtól a címlap tervezőjeként Buday György neve is szerepel. Az impresszum évi négyszeri megjelenést jelez, valamint egy előfizetési felhívást is közöl évi 8, illetve egyetemi és főiskolai hallgatóknak 4 pengőért. A szerkesztőség címeként a szegedi Filozófiai Intézet szerepel. A megjelenés példányszámára vonatkozóan nem található adat. [A *Beköszöntő* teljes szöveget ezen írás után közöljük — Mikes International Szerk.]

³ In. Bartók György: *Válogatott filozófiai írások*. Pro Philosophia, Kolozsvár – Szeged 2001. pp. 65., illetve 67-68.

legtöbbet publikált a lapban. Külön ki kell emelnünk, hogy Bartók több alkalommal is szívesen közölt Böhm Károly hagyatékából származó írást⁴, ezzel is mintegy kifejezve Böhmhez való kötődését.

Az egyes lapszámok által követett tematika meglehetősen gazdag. A szabadság problematikájának vizsgálata, a filozófia előtt álló feladatok tematizálása, a nemzetfogalom elemzése, a racionális és az egzisztenciális gondolkodás összevetése, a magyar filozófiai hagyomány feltárása, a kortárs filozófiai gondolkodás reflexiója, egy új erkölcsfilozófia felvetése, netán jogelméleti fejtegetések éppúgy szerepelnek az egyes nagytanulmányok témájaként, mint a kantianus és neokantianus elmélkedések, vagy éppen Böhm Károly esztétikájának vizsgálata. Ez a tematikus gazdagság egyúttal a szerzőgárda meglehetősen kiterjedt érdeklődési körét és felkészültségét is jelzi.

A *Szellem és Élet* évfolyamait olvasva egyértelműen megállapítható, hogy bár az egyes publikációk sokszor eltérő minőségi szinten jelentek meg, ugyanakkor a folyóirat egymást követő évfolyamai mégis egyenletes színvonalat képviseltek. Egyértelműen megállapítható az is, hogy Bartók elfogulatlan szerkesztőként tevékenykedett. Elsősorban mások, s nem saját írásait kívánta közölni, vagyis nem önmaga számára hozta létre a lapot. Talán meglepő módon, de nem tekintette az általa szerkesztett folyóiratot saját legfontosabb publikációs fórumának⁵. Noha több fontos írása itt jelent meg, mégsem kívánta az általa szerkesztett folyóiratot saját írásainak kizárólagos közlésére felhasználni. Szívesebben biztosított helyet és fórumot mások számára, sőt ebben látta teljesülni a *Szellem és Élet* célját.

A folyóirat struktúrája konzervatív szerkesztői elvekről tanúskodik, s mondhatni, hogy ebben a századfordulós szerkesztői gyakorlatot, sőt talán egyenesen a Böhm Károly által alapított *Magyar Philosophiai Szemle* mintáját követi. Minden lapszám nagyobb terjedelmű tanulmányok közlésével indít, majd az *Elvek, könyvek, folyóiratok* című rovattal folytatódik, s a német (és/vagy francia, esetleg olasz) nyelvű rezümék közlésével zárul. Ezt a szerkezetet gyakorlatilag mindvégig megőrzi⁶. A lap évente négy alkalommal jelent meg átlagosan 200-300 oldalnyi terjedelemben.⁷ 1936 és 1944 között összességében 133 kisebb-nagyobb közlemény jelent meg a folyóirat oldalain mintegy 1300 oldalnyi összterjedelemben.⁸

A folyóirat fontosabb szerzői vagy a 'kolozsvári iskola' köréből, vagy kevésbé frekvenciált, a magyar filozófiai élet budapesti 'főáramából' kimaradt, s főként a szegedi, debreceni és kolozsvári egyetemeken

⁴ Így például: *Aesztetikai elmélkedések. (Böhm Károly hátrahagyott jegyzeteiből.) Szellem és Élet* 1937/1. pp. 1-4., vagy *Bevezetés egy esztétikai előadáshoz. (Böhm Károly hátrahagyott irataiból.) Szellem és Élet* 1938/5. pp. 129-132.

⁵ Bartók összesen 23 alkalommal tette közzé kisebb-nagyobb írását a *Szellem és Élet* oldalain. Így például a *Faj. Nép. Nemzet.* című jelentős írását itt publikálta. (1940/2. pp. 68-92.), ám közleményeinek többsége pusztán recenzió, könyvismertetés, vagy éppen nekrológ volt. Az 1940/2. számot követően nagyobb terjedelmű tanulmányt egyáltalán nem jelentetett meg a folyóirat oldalain. Ugyanakkor 1936 és 1944 között több írását közölte a *Budapesti Szemle*, az *Esztétikai Szemle*, a *Protestáns Szemle*, az *Erdélyi Helikon*, sőt az *Athenaeum* is.

⁶ Egy-egy lapszámban esetenként 2-7 nagytanulmány jelent meg. Az *Elvek, könyvek, folyóiratok* című rovatban pedig alkalmanként 2-8 (magyar vagy idegen nyelvű) filozófiai könyv, illetve folyóirat recenzálása, műbírálata történt meg. Az egyes lapszámokat záró rezümék az adott szám nagytanulmányainak rövid, idegen nyelvű összefoglalását közölték.

⁷ Kivételt képez 1938, amikor öt száma jelenik meg a folyóiratnak, illetve az 1941-es esztendő, amikor — a kolozsvári 'visszatelepülés', illetve Bartók rektori teendői miatt — csak egy szám látott napvilágot. 1941 júniusi dátummal az 1940/4. szám az első, amelyet már Kolozsvár jelzettel olvashatunk. Az 1940/3. szám 1940. szeptemberében még Szegeden került kiadásra. Ugyancsak kivétel, s a folyóirat végét sejtető precedens, hogy 1944 júniusában összevonva, — s egyben utoljára — három szám jelent meg, mindössze 96 oldalnyi terjedelemben.

⁸ Ugyanakkor a folyóirat repertórium a egy bibliográfiai tételnek veszi az egyes lapszámokban megjelenő könyvrecenziókat, folyóirat-ismertetéseket, illetve idegen nyelvű rezüméket. A *Szellem és Élet* repertórium a korábban megjelent nyomtatásban *A magyar nyelvű filozófiai irodalom forrásai* című könyvsorozat 4. kötetében. (In. *Bartók György: Válogatott filozófiai írások.* Pro Philosophia, Kolozsvár – Szeged 2001. pp. 271-287.), s részét képezi a *magyar nyelvű filozófiai irodalom adatbázisának*: <http://bodza.bibl.u-szeged.hu:9802/human/philobibl>

tevékenykedő filozófusok sorából kerültek ki. A lapnak talán éppen ez az egyik legnagyobb érdeme, s abban van jelentősége, hogy publikációs lehetőséget biztosított ezen szerzők számára, s ezáltal kis mértékben a kor legjelentősebb filozófiai folyóirata, az *Athenaeum* alternatívája tudott lenni. Ugyanakkor meg kell vallanunk, hogy a *Szellem és Élet* nem vetélkedhetett az akkor már tekintélyes múltú, jóval nagyobb szerzői körre, illetve olvasóközönségre támaszkodó *Athenaeummal*. Ám Bartók lapja mégis megtalálhatta a maga helyét a magyar filozófiai élet palettáján. Jelentőségét azonban már önmagában az a pusztán tény biztosítja, hogy bár nem lehetett hatással a magyar szellemi élet egészére, s nem válhatott a magyar filozófiai élet központi jelentőségű orgánumává, ám egy jól körülhatárolható szellemi csoportosulás számára publikációs fórumot, s az olvasóközönséghez való eljutás lehetőségét biztosította, s ezzel részévé vált a magyar filozófiai gondolkodás hagyományának.

Nem elhanyagolható tényező, hogy a külső körülmények tekintetében nem a legszerencsésebb időszakban működött a folyóirat. A háború árnyéka mindvégig rávetült a *Szellem és Élet* működésére. A háborús körülmények, a Kolozsváron 1944 őszén bekövetkezett politikai fordulat, s Bartók Budapestre költözése végül a lap megszűnését eredményezték. Az *Athenaeum* csak néhány évvel volt hosszabb életű. Filozófus professzorok sokaságára várt az elhallgatás, elhallgattatás,⁹ vagy éppen emigráció, mintegy bizonyítékként annak, hogy megtört a magyar filozófiai (és társadalmi) élet szerves fejlődésének a lehetősége. Megkezdte tobzódását egy a társadalom és a szellemi élet minden területét uralni akaró ideológia, a marxizmus-leninizmus gyakorlata. Ez azonban már nem Bartók György világa, s igencsak messze állt az általa szerkesztett *Szellem és Élet* eszmeiségétől.

---

⁹ Bartóktól a szegedi katedrát Halasy-Nagy József örökölte, akit 1948-ban ugyancsak kényszernyugdíjaztak. Halasy-Nagy — még kényszernyugdíjazása előtt — tett egy tétova kísérletet arra, hogy filozófiai folyóiratot alapítson. 1947-ben *Pantheon* címen egyetlen lapszáma jelent meg Szegeden az általa szerkesztett folyóiratnak.

málnási Bartók György: *Szellem és Élet* — Beköszöntő

Ennek az új folyóiratnak irányát és céljait kifejezi címe. A szellem lényegét, jelentését, értékét, kategóriáit akarjuk vizsgálni, hogy ezeknek a vizsgálatoknak alapján meglássuk és megmutassuk a szellemnek nyomait a felsőbbrendű élet minden mezején. Meg vagyunk győződve arról, hogy a valóság talaját megvetve, minden filozófia az Arany János megénekelte sárkány sorsára jut, amely szabályozó terhét levetve, maga is a föld porába zuhan. Azt is tudjuk, hogy a szellem kritikai vizsgálata nélkül minden bölcelet üres és vak marad, mert éppen azt nem látja és ismeri, amiből az ő élete is egyedül fakadhat, a szellemet. Egyfelől tehát a szó bölceleti értelmében vett kritikai magatartás, másfelől az élet jelenségeinek szeretetteljes számbavétele és filozófiai megértésére való törekvés jellemzi magatartásunkat, amellyel a különböző kérdéseket tekintjük. A szellem kritikai megértése alapján vizsgáljuk a tudomány, a történelem, az esztétikai alkotások és az erkölcsiség, a nevelés, a társadalom, az állami élet különböző jelenségeit, hogy átfogó szemléletben mutassuk be a szellem minden megnyilvánulását. Minden reménységünket a szelembe vetjük s tudván, hogy minden valódi élet forrása csak ő lehet, belőle merítünk minduntalan okulást: oktass, hogy éljünk.

A szellem működését keressük a magyar történelem jelenségeiben is és állandó megbeszélés tárgyává tesszük a magyar bölceleti gondolkozás kifejlésének mindenképpen érdekes és sok értéket rejtő történetét. Figyelemmel kísérjük a külföld és hazánk bölceleti mozgalmait arra törekedve, hogy tárgyias és komoly bíráló által is szolgáljuk a magyar filozófia nagy művét. Múltjának megbecsülése és jelenének szigorú vizsgálata nélkül nem néz kecsesítő jövő felé semmi a világ. A filozófia sem.

Amikor ezeknek a céloknak szolgálatába állítjuk az új folyóirat minden sorát, tesszük ezt abban a mélyesleges meggyőződésben, hogy új bölceleti szemle megjelenése és munkája minden tekintetben csak hasznára szolgál a magyar bölcelet és szellemi élet fejlődésének. A magunk módján akarunk dolgozni, de *együtt* akarunk dolgozni. Munkatársai akarunk lenni mindenkinek, aki a maga erőit minden fenntartás nélkül szenteli fel a szellem és a magyar élet szolgálatára.

A Szellem és Élet

(1936 — 1944)

(Szeged — Kolozsvár)

Repertórium

Készítette:

Tóth János

Szeged

1936/1.

1. füzet

1. Bartók György: Beköszöntő 1.
2. Tankó Béla: A szabadság problematikája 2-9.
3. Benedek László: A pszichiátria a társas utilizmus szolgálatában 10-27.
4. Boda István: A filozófia eszményéről és feladatáról 28-49.
5. Várkonyi Hildebrand: Az egyetem eszméje és az ifjúság 50-56.
6. Marót Károly: A szellemi élet kezdetei 57-66.
7. Tettamanti Béla: A neveléstudomány két újabb magyar rendszere 67-74.
8. Varga Sándor: A lét oksági meghatározottsága és a kultúrateremtés szabadsága 75-86.

9. Elvek, könyvek, folyóiratok

Immanens ideáлизmus lélektani alapon. (Boda István lélektani felfogása) [Tomori Viola] 87-90.

Imre Sándor: A neveléstudomány magyar feladatai. Szeged. 1935. 136 lap. [Várkonyi Hildebrand] 91-92.

Zolnai Béla (Irodalom és Biedermeier); Molnár Antal (Zeneesztétika és szellemtudomány); Mitrovics Gyula (Esztétika és kritika); Kisléghi Nagy Dénes (Mandville); Kincs Elek (Élet, gondolat, válasz); Ifj. Bibó István (Kényszer, jog szabadság) c. tanulmányainak rövid ismertetése;

Lapok szemléje: Revue Philosophique [1935. évi 3. és 4. szám]; Blätter für Deutsche Philosophie [9. kötet 3-ik füzet]; Kantstudien [40. kötetének I/3. füzet]; Die Tatwelt [1935. évf. 2. füzet]; Folia Zoologica et Hydrobiologica [Riga, 1935. I. szám]; Társadalomtudomány [1935. évi I. szám]; Vigilia [1935. húsvéti száma]; Magyar Psychologiai Szemle [1935. évf.]; Állattani Közlemények [XXXI. k. 3-4. füzet és a XXXXII. k. 1-2. füzet]; Irodalomtörténeti Közlemények [1934. évf.]; Protestáns Szemle [1935. 7-9. füzet]; Athenaeum [1935. évf. 1-4. füzet]; Cselekvés Iskolája [1935-36. évf. 1-2. száma]; Rudolf Metz: Die philosophischen Strömungen der Gegenwart in Gross Britannien. 2 kötet. 1935. Leipzig. [Nagybritannia fil. áramlatáról]; [B. Gy.] 93-96 l.

10. Német és francia nyelvű rezümék (Kurze Auszüge)

Die Problematik der Freiheit. Von Béla Tankó. 97-99.

L'idéal et le devoir philosophiques. Par Etienne de Boda. 99-103.

Bewusst sein und sprache von Karl Marót. 103-104.

Zwei neuere ungarische Systeme der Erziehungswissenschaft. Von Béla Tettamanti. 104.

Die kausale Bestimmtheit des Dasein und die Freiheit des Kulturschaffens (Auszug). Von Alexander von Varga (Budapest) 104-106.

1936/2.

2. füzet

11. Mitrovics Gyula: Mai bölcséletünk problematikájához 109-113.
12. Makkai Sándor: Filozófia és irodalom 114-118.
13. Imre Sándor: A nemzet fogalma mai nevelésünkben 119-128.
14. Horváth Barna: Lét, érvény, jog 129-143.
15. Dr. Tavaszy Sándor: A racionális gondolkozás és az egzisztenciális gondolkozás 144-150.

16. Zolnai Béla: Az irodalomtudomány változásai 151-156.
 17. Joó Tibor: A klasszicizmus és a romantika összefüggései 157-163.

18. Elvek, könyvek, folyóiratok

- Baránszky-Jób László: Bevezetés az esztétikába. Budapest, 1935. [Tankó Béla] 164-165.
 Prahács Margit: A zeneesztétika alapproblémái. Budapest, 1935. [Tankó Béla] 165-166.
 Boda István: Bevezető a lélektanba (Egy lélektani rendszer vázlat). Budapest, 1934. [Tankó Béla] 166-169.
 Sir James Jeans: Die neuen Grundlagen der Naturerkenntnis (The new background of science). Fordították H. Weyl és L. Nordheim, Deutsche Verlagsanstalt Stuttgart-Berlin, 1934. 323 lap. [Bay Zoltán] 169-170.
 Dr. Harsányi István: A hazugság, mint nevelési probléma. Sárospatak, 1935. 140 L. [Tettamanti Béla] 170-174.
 Hans Reichenbach: Atom und Kosmos, das physikalische Weltbild der Gegenwart. Berlin, 1930. 323 oldal. [Bukovszky Ferenc] 174-176.
 Harten Hans: Die Wertform der Gerechtigkeit. Berlin, 1934. Verlag Franz Vahlen. S. 110. [Dr. Mecsér József] 176-177.
 Dr. Noszlopi László: Jellemlátás és jellemidézés. Megjelent a Szent István Társulat kiadásában, Budapest, 1935. [Strausz Antal] 177-178.

19. Német nyelvű rezümék (Kurze Auszüge)

- Zur Problematik unserer heutigen Philosophie von Gy. Mitrovics 179.
 Philosophie und Literatur. Von Alexander Makkai 179-181.
 The concept of nation in the Education of to-day By Sándor Imre 181.
 Sei. Gelten. Recht. Von Barna Horváth 181-183.
 Das rationale und das existentielle Denken von A. von Tavaszy 183-184.
 Die Wesensbeziehungen zwischen Klassik und Romantik. Von T. v. Joó 184.

1936/3.

3. füzet

20. Kondor Imre: Történelem és politika 185-196.
 21. Tettamanti Béla: Dilthey pedagógiai rendszere 197-206.
 22. Marót Károly: A filozófia történetírásának jelen kilátásai 207-213.

23. Elvek, könyvek, folyóiratok

- Lapok szemléje: Budapesti Szemle [1935. évi júliusi füzete]; Revue Philosophique [1935. júl-aug. füzetei]; Athenaeum [1935. évi 5-6. füzetei];
 Karl Jaspers: Vernunft und Existenz. Groningen, 1935. [B. Gy.] 215-216.
 Hans Heyse: Idee und Existenz. Hamburg. 1935. [B. Gy.] 216.
 Reitzer Béla: A proletárnevelés kérdéséhez. Szeged, 1935. (103.1.) [Dr. Tomori Viola] 216-218.

24. Német és francia nyelvű rezümék (Kurze Auszüge)

Histoire et politique. Par I. Kondor 219.

Das pädagogische System Diltheys. Von Béla Tettamanti 220-221.

Eine Philosophiegeschichte up to date. Von K. Marót 221-222.

1936/4.

4. füzet

25. Dr. Faust Ágoston: Rickert Henrik filozófiája 225-229.

26. Újszászy Kálmán: Az "időbeli" és az "idői" ember. (Existenciálizmus és magatartás) 230-238.

27. Dr. Vas Tibor: A tiszta jogtan és a szemléleti jogelmélet 239-253.

28. Bartók György: Egy új erkölcsfilozófia (Bruno Bauch: Grundzüge der Ethik c. művének megbeszélése) 254-258.

29. Elvek, könyvek, folyóiratok

Kiss Tihamér László: A humanizmus és protestantizmus hatása a franciaországi nevelésre és oktatásra a XVI-ik században. Szeged, 1936. 201 l. [Juhász Béla] 259-262.

Tomori Viola: A parasztság szemléletének alakulása. (A parasztság szemléletének és eszméltési fokának lélektani vizsgálata.) Szeged, 1935. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának kiadásában. [Strausz Antal] 262-264.

Joó Tibor: Bevezetés a szellemtörténetbe. Budapest, 1935.

Ortutay Gyula: Nyírségi és Rétközi parasztesék. Gyoma. 1935. [Marót Károly] 264.

30. Német nyelvű rezümék (Kurze Auszüge) 265-268.

Der "zeitliche" und der "zeitige" Mensch. (Existenzialismus und Haltung.) Von Kálmán v. Újszászy. (Sárospatak) 265-266.

Die reine Rechtslehre und die anschauungstheoretische Rechtslehre. Von Dr. Tibor Vas 266-267.

Eine neue Ethik. (Das neue Buch Bruno Bauch's.) Georg v. Bartók 267-268.

1937/1.

1. füzet

31. Aesthetikai elmékedések (Böhm Károly hátrahagyott jegyzeteiből.) 1-4.

32. Tettamanti Béla: Neveléstudományi elvek és nevelélmélet 5-15.

33. Újszászy Kálmán: Szellem és rendszer 16-25.

34. Elvek, könyvek, folyóiratok

Bohatec, Josef: Calvin und das Recht. Feuding in Westfalen. 1934. 286 p. [Ifj. Bibó István] 26-27.

Bruno Bauch, jeni egyetemi professzor, a Deutsche Philosophische Gesellschaft elnöke, április hó 19-én és 20-án a szegedi egyetem meghívására két előadást tartott az egyetem aulájában. 28.

35. Német nyelvű rezümék (Kurze Auszüge)

Geist und System.

1937/2.

2. füzet

36. Aesthetikai elmélkedések II. (Böhm Károly hátrahagyott jegyzeteiből) 33-39.

37. Boda István: A személyi magasrendűség kibontakozása I. 40-52.

38. Gerlótei Jenő: Goethéről 53-62.

39. Elvek, könyvek, folyóiratok

Koronczy Teofil: A matematika filozófiájának vázlata. (Dolgozatok a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Philosophiai Seminariumából, 7) 59 oldal (ebből 3 oldal német kivonat). Székesfehérvár, a Magyar Ciszterci Rend kiadása, a Pannonia Nyomdával együtt, 1935. [g. k.] 63.

Balás P. Elemér: Az okozatosság büntetőjogi problematikája. (Budapest, 1936. A Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottságának Kiadványsorozata. 7. szám.) [Bibó István] 64-66.

Erekly István: Egyetemi reform. Az egyetemi szelekció reformja. Szeged 1937. Az Acta Litterarum et Scientiarum Reg. Universitatis Hung. Franisco-Josephinae kiadása. [Bartók György] 66-67.

40. Német nyelvű rezümé (Kurzer Auszug)

Über Goethe von Eugen Gerlótei, Debrecen. 67.

1938/3-4.

3-4. füzet

41. Bartók György: Descartes sorsa Magyarországon 69-73.

42. Marót Károly: A történetírás értelme és értéke 74-95.

43. Boda István: A személyi magasrendűség kibontakozása II. 96-110.

44. Elvek, könyvek, folyóiratok

A református népiskolai nevelés legfőbb kérdései. Összeállította Dr. Juhász Béla. Nagykovács, 1937. 156 l. [Bartók György] 111.

Prof. J. Hessing: Das Selbstbewusstsein des Geistes. Aus dem Hollandischen übersetzt von C. Sypkens Kylstra. Unter Mitwirkung von Dr. phil. Kate Nadler. Stuttgart, 1936. 254 l. [Bartók György] 111-112.

Makkai Sándor: Magyar nevelés, magyar műveltség. Budapest, 1937. 252 l. [t. b.] 112-116.

Várkonyi Hildebrand: Bevezetés a neveléslelektanba. (Pedagógiai Szakkönyvek, 2/b kötet.) Budapest, 1937. 141 l. [t. b.] 116-120.

Horváth Barna: A jogelmélet vázlata. Szeged, 1937. XXVI. + 265 lap. [Szabó József dr.] 120-124.

Dr. Hans R. G. Günther: Das Problem des Sichselbstverstehens. Berlin, 1934. 244 l. [Bartók György] 124-125.

Szabó Irén: Böhm Károly etikája. Debrecen, 1935. 63 oldal. [B. Gy.] 125.

Gróf Révay József: A megismerés antinómiája Kantnál. Budapest, 1936. 47 l. [B. Gy.] 126.

Kerekes Sándor: Lomnitz Meltzl Hugó 1846-1908. Bpest., 1937. [B. Gy.] 126.

45. Német és francia nyelvű rezümék (Kurze Auszüge)

Le sort de Descartes en Hongrie. Par G. de Bartók 127.
Sinn und Wert der Historiographie von K. Marót 127-128.

1938/5.

5. füzet

46. Bevezetés egy esztétikai előadáshoz (Böhm Károly hátrahagyott irataiból.) 129-132.

47. Zolnai Béla: Az ókor-szemlélet változásai 133-137.

48. Kondor Imre: A filozófia történetisége 138-151.

49. Tankó Béla: Két kongresszusról 152-156.

50. Elvek, könyvek, folyóiratok

Dr. Noszlopi László: A világnézetek lélektana. Bpest., 1937. [T. B.] 157-158.

Báró Brandenstein Béla: Az ember a mindenségben. Első kötet. I. Az emberi test. II. Az emberi kultúra. XXVII. és 392 lap. Bp. M. Tud. Akadémia 1936. - Második kötet. III. Az emberi lélek. XII. és 313 lap. Bp. M. Tud. Akadémia 1937. - Harmadik kötet. IV. Az ember világhelyzete. X. és 424 lap. Bp. M. Tud. Akadémia 1937. [Bartók György] 158-161.

Bartók György: Ösztön, tudat, öntudat. (Értekezések a filozófiai és társadalmi tudományok köréből.) Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1937. 56. 1. [tb.] 162-164.

1939/1.

1. füzet

51. Bartók György : Schneller István 1-2.

52. Dr. Horkay László: Van-e magyar filozófia? 3-9.

53. Prohászka René: A pszichológia tárgyának kettős meghatározása 10-17.

54. B. Wigersma: Die religiöse Weltanschauung und die Philosophie 18-33.

55. Elvek, könyvek, folyóiratok

Dr. Mészáros Olga: Földrajz és filozófia. 34-36.

Edward Yarnall Hartshorne Jr.: The German University and National Socialism. London 1937. [B. Gy.] 37.

Kisléghi Nagy Dénes: Universalizmus. (Spann Otmár bölcséleti és gazdasági tanai.) Budapest 1938. [Bartók György] 37-38.

Ilyefalvi Tankó Béla: A modern világkép kialakítói. Magyar Tanítók Könyvtára 2. Budapest 1938. [B. Gy.] 38-39.

56. Német és francia nyelvű rezümék (Auszüge)

Gibt es eine ungarische Philosophie? Von L. Horkay 40.

La double définition de l' objet de la psychologie. Par R. Prohászka 40.

1939/2.

2. füzet

57. Imre Sándor: A hagyományok kétféle hatása 41-49.

58. Tettamanti Béla: Oktatás és oktatáselmélet (Megjegyzések Dr. Prohászka Lajos "Az oktatás elmélete" c. művéhez) 50-64.

59. B.Wigersma: Die religiöse Weltanschauung und die Philosophie 65-91.

60. Elvek, könyvek, folyóiratok

Makkai Sándor: Tudománnyal és fegyverrel. (Arte et marte). A nemzetnevelés terve. Révai kiadása, Budapest, 1939. 192. oldal. [Aldobolyi Nagy Miklós] 92-95.

61. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

Zweifache Wirkungen der Überlieferungen. Von Alexander Imre 95.

Unterricht und Theorie des Unterrichtes. Von Béla Tettamanti 96-97.

1939/3.

3. füzet

62. Bartók György: Történet és értékelés 99-112.

63. Zolnai Béla: Európa és a magyar irodalom (Előtanulmány egy külföldi publikációhoz) 113-126.

64. Elvek, könyvek, folyóiratok

E. R. Jaensch: Der Gegentypus psychologisch-anthropologische Grundlagen deutscher Kulturphilosophie ausgehend von dem was wir überwinden wollen. Beihefte zur Zeitschrift für angewandte Psychologie und Charakterkunde Beiheft 75 Johann Ambrosius Barth Leipzig, 1938. 512 oldal. [Baranyi Erzsébet] 127-130.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana I. (Az első hat év.) Szeged, 1938. 244. 1. [Dr. Berg Pál] 130-134.

Kondor Imre: Az európai filozófia problémáinak története. Debrecen, 1938. Dr. Bertók Lajos kiadása. 227 oldal. [Újszászy Kálmán] 134-135.

Böhm Károly természetfilozófiája. Bölcsészettudományi értekezés. Írta: Ignác Imre. Budapest, 1934. 114. o. és Böhm Károly természetfilozófiai alap gondolatai. Bölcsészettudományi értekezés. Írta: Inotai Imre. Bp., 1936. 69. o. [Dr. Horkay László] 136-137.

Histoire et évaluation 137-138.

1939/4.

4. füzet

65. Schneller Károly: A statisztika a kollektív lelkiismeret szolgálatában. (Székfoglaló előadás a Ferenc József Tudomány Egyetemen. 1939 szeptember 20-án.) 139-150.

66. Mitrovics Gyula: Az esztétika fogalma és főbb problémái 151 -167.

67. Marót Károly: Vallás és "Nép" 168-177.

68. Elvek, könyvek, folyóiratok

Joó Tibor : A magyar nemzeteszmé. (Franklin Társulat, Budapest, 1939. 216 l.) [Dr. Visy József] 178-181.

Újszászy Kálmán: A falunevelés szellemi alapjai. (Sárospatak, 1938. 144 oldal) [Bartók György] 181-182.

Málnási Bartók György: Ember és élet. (A bölcséleti antropologia alapvonalai.) Budapest, Franklin-társulat kiadása, év nélkül (1939). [Tankó Béla] 182-185.

69. Német és francia nyelvű rezümék (Auszüge)

La statistique au service de l' éducation pour la collectivité. Par Ch. Schneller. (Cours d' ouverture á l' Université de Szeged.) 186.

Über den Begriff und die Hauptprobleme der ästhetik. Von Gyula Mitrovics 186-187.

Religion und Volk. Von Karl Marót 187.

1940/1.

1. füzet

70. Visy József: A mai Németország humánus-szemlélete 1-14.

71. Tankó Béla: Tudomány és vallás 15-28.

72. Tettamanti Béla: Világnézet és világnézettan (Megjegyzések Péter Zoltán: Világnézettani alapvetés Debrecen 1939. 219 l. és Tankó Béla: A világnézet kérdése és a református elvek Debrecen, 1939. 98 l.) 29-35.

73. Bartók György: Régi magyar filozófusok 37-38.

74. Elvek, könyvek, folyóiratok

Báró Brandenstein Béla: Művészetfilozófia. Budapest, a Szent István Társulat kiadása, 1939. 442 oldal. [Kincs Elek] 38-44.

Ilyés Gyula: Lélek és Kenyér. Kozmutza Flóra értelmiségi és ösztön-vizsgálataival, Évszám nélkül. Nyugat kiadása. 262 lap. [Bartók György] 45.

Szefű Gyula: Mi a magyar? Szerkesztette Szefű Gyula. A Magyar Szemle Társaság kiadása. Budapest, 1939. 556 lap. [Bartók György] 45-46.

75. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

Wissenschaft und Religion. Von Béla Tankó 47-48.

1940/2.

2. füzet

76. Dr. Reök Iván: Az élőlények tájékozódása 49-66.

77. Bartók György: Faj. Nép. Nemzet. 68-92.

78. Elvek, könyvek, folyóiratok

Ch. Seignobos: Az európai élet fejlődése. Athenaeum. 1940. 429 oldal [Visy József] 93-96.

Halasy-Nagy József: Magyar önismeret. Franklin Társ. Budapest, Évszám nélkül [1939.] 169 l. [Visy József] 97-99.

Artur Baumgarten: Grundzüge der juristischsen Methodenlehre Verlag: Hans Huber, Bern. 1939. 192. old. [Schuld László] 100.

1940/3.

3. füzet

79. Visy József: A római embereszmény és a magyar pedagógia 101-117.

80. Zolnai Béla: A mükedvelő Purista lelki alkata 118-181.

81. Elvek, könyvek, folyóiratok

Joó Tibor: Mátyás és birodalma. 1440-1940. Atheneum 166. o. [Visy József] 182-184.

82. Francia nyelvű rezümé (Auszüge)

L'homme idéal des Romains et l'Iducation hongroise. (J. Visy) 185.

1941/4.

4. füzet

83. Böhm Károly székfoglaló beszéde a kolozsvári egyetemen (1896. március 3-ikán.) 187-191.

84. Ortutay Gyula: Kálmány Lajos és a modern néprajzi gyűjtés. (Magántanári előadás, Szeged, 1940. március 14.) 192-202.

85. Marót Károly: A magyar "Szent-Iván" tanítása 203-214.

86. Fábrián István: Zrinyi és a magyar önismeret 215-222.

87. Dr. Berg Pál: Az angol gondolkodás 1940-ben 223-237.

88. Elvek, könyvek, folyóiratok

Németh Gyula: Attila és húnjai. Budapest, Magyar Szemle Társ. 330+XX. old. [Visy József] 238-241.

Málnási Bartók György: Ember és élet. A bölcseleti antropológia alapvonalai. Franklin-Társulat kiadása, 1939. Nagy nyolcadrét, 296 lap. [Tavaszy Sándor] 241-249.

Halasy-Nagy József: Ember és Világ. Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest, é. n. (1940) 251 lap. [Marót Károly] 249-251.

Halasy-Nagy József: Mai politikai rendszerek. Franklin Társ. Budapest. é. n. (1940) 145 old. [Visy József] 251-252.

Kornis Gyula: A magyar politika hősei. Franklin Társulat, Budapest. 1940. 460 old. [Visy József] 252--254.

1941/1.

1. füzet

89. Zolnai Béla: Áprily Peer Gynt-je 1-5.

90. Tavaszzy Sándor: A természettudomány világnézeti jelentősége (Ismeretkritikai vizsgálódás) 6-17.

91. Dr. Murányi József: Az értékelés problematikája 18-31.

92. Makkai Ernő: Adalékok a magyar filozófia történetéhez: Pósházi János 32-33.

93. Elvek, könyvek, folyóiratok

Künkel, Fritz: A közösség. A közösség lélektan alapfogalmai. Ford. Vető Lajos. Budapest. 1940. [Bibó István] 34-38.

Földes-Papp Károly: Az autonom ismeretelmélet fogalma. Rickert és Hartmann ismerettanának bírálata alapján. Budapest, 1941. [Tankó Béla] 38-41.

Eckhardt Sándor: Úr és paraszt a magyar élet egységében. A Magyarságtudományi intézet kiadása. Budapest, 1941. 224 lap. [Marót Károly] 42-44.

1942/2.

2. füzet

94. Böhm Károly: Az értékelés analysise. 45-58.

95. Tavaszy Sándor: A polgári gondolkozás (Zolnai Béla könyve: A magyar Biedermeier.) 59-64.

96. Murányi József: Az értékelés problematikája II. (folyt.) 65-79.

97. Szabó József: Egy új jogelmélet (Sperantia műve.) 80-89.

98. Makkai Ernő: Adalékok a magyar filozófia történetéhez: Pósházi János Introductorium Philosophicum-a 90-98.

99. Elvek, könyvek, folyóiratok

Fichte magyarul [Tavaszy Sándor] 99-100.

A felvilágosodás jogbölcselete [Dr. Szabó József] 100-103.

A magyar jog fejlődése a Trianont követő húsz év alatt. (A kolozsvári m. kir. Ferenc József-Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának kiadványai. I. Kolozsvár, 1941. [Dr. Urbán Gusztáv] 104-105.

Böhm Károly: Ember és világa. Philosophiai kutatások, I. rész: Dialektika, vagy alaphilosophia. Budapest, 1941. [Újszászy Kálmán] 105-106.

100. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

Die Analyse des Wertens von K. Böhm. 107-110.

Die Problematik des Wertens von Dr. Josef Murányi 110-114.

Eine neue Rechtsstheorie von Josef Szabó. 114-115.

Beiträge zur Geschichte der ungarischen Philosophie. Johann Pósházi. Von E. Makkai 115-116.

1942/3.

3. füzet

101. Molnár Zoltán: A renaissance-kutatás útja és eredményei 117-165.

102. Makkai Ernő: Adalékok a magyar filozófia történetéhez: Sípos Pál három ismeretlen levele Kazinczy Ferenchez 166-170.

103. Elvek, könyvek, folyóiratok

Losonczy István: A funkcionális fogalomalkotás lehetősége a jogtudományban. Budapest, 1941. Egyetemi Nyomda. [Bibó István] 171-175.

104. Német és olasz nyelvű rezümék (Auszüge)

Sviluppo e risultati delle ricerche sul Rinascimento [Zoltán Molnár] 176-179.

Beiträge zur Geschichte der ungarischen Philosophie. Drei unbekannte Briefe von Paul Sipos an Franz Kazinczy, veröffentlicht von Ernst Makkai 180.

1942/4.

4. füzet

105. Imre Lajos: A népművelés, mint pedagógiai feladat 181-194.

106. Dr. Murányi József: A szintetikus ítéletek és a tapasztalat tárgyasságának problémája 195-208.

107. Dr. Jancsó Elemér: Döbrentei Gábor és gr. Széchenyi István 209-213.

108. Szabó József : A jogtudomány helye az emberi gondolkozásban 214-229.

109. Garázda Péter: Reményik-évforduló 230-232.

110. Tassyné Dr. Mészáros Olga: Az ember a filozófiai gondolkozás mérlegén 233-235.

111. Elvek, könyvek, folyóiratok

Bruno Bauch [Málnási Bartók György] 236.

Vatai László: A szubjektív életérzés filozófiája (Dosztojevszkij) 1942. [Tankó Béla] 236-238.

Max Clara: Das Problem der Ganzheit in der modernen Medizin. Leipziger Universitätsreden Heft 4. Leipzig, 1940. [Málnási Bartók György] 238-239.

112. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

Die Volksbildung als pädagogische Aufgabe von Lajos Imre 240-241.

Ort und Stelle der Rechtswissenschaft in dem menschlichen Denken von Josef Szabó 241-243.

1943/1-2.

1-2. füzet

113. Böhm Károly: A tragikum fejtegetésének logikai sora 1-21.

114. Dr. Tavaszy Sándor: Az esztétika ismeretelméleti alapja (Böhm Károly: Az esztétikai érték tana) 22-34.

115. Tankó Béla: Böhm Károly esztétikája 35 - 42.

116. Baránszky-Jób László: A művészetek felosztása Böhm esztétikájában 43-50.

117. Marót Károly: A klasszika~filologia mai állása Magyarországon 51-71.

118. Makkai Ernő: Adalékok a magyar filozófia történetéhez. Fogarasi Pap József levele gr. Teleki Józsefhez 72-75.

119. Jancsó Elemér: Gróf Mikó Imre ismeretlen levelei 76-89.

120. Elvek, könyvek, folyóiratok

- Makkai László: Huizinga a történelem elméletéről 90-93.
 Makkai Ernő: Pósházi János élete és filozófiája. (Acta Philosophica. Universitas Francisco-Josephina Kolozsvár) Kolozsvár, 1942. Nagy nyolcadrét, 107 lap. [Tavaszy Sándor] 93-94.
 Gyulai Zoltán: Laotse (I. Tao. II. Az élet) Kolozsvár, 1942. [Málnási Bartók György] 94-95.
 Valéry Paul, etc. Études Bergsoniennes. Presses Universitaires de France, 1942. [Málnási Bartók György] 93.
 Die Gründung der Reichsuniversität Posen. (Beszéd a poseni új egyetem megnyitási ünnepélyén 1941 április 27-ikén.) [Málnási Bartók György] 95-97.
 Biró Sándor: Falusiak a középosztályban. Különnyomat a Magyar Szemléből. Bp., 1942. [Málnási Bartók György] 97-98.
 Sándor Pál: Filozófiai lexikon. I. k. Aall-Erasmus. Budapest, é. n. Faust kiadás. [Makkai Ernő] 98-101.

121. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

- Die erkenntnistheoretische Grundlage der Aesthetik, von A. Tavaszy 102-103.
 Die Aesthetik Karl Böhms, von B. Tankó 103-105.
 Die Gliederung der Künste in der Aesthetik von Karl Böhm, von L. Baránszky Jób 105-106.
 Der gegenwärtige Stand der klassischen Philologie in Ungarn, von Karl Marót 106-107.

1943/3-4.

3-4. füzet

122. Tankó Béla: Kant metafizikai reformja 108-127.
 123. Horkay László: Válságban van-e a kantianizmus? 128-136.
 124. Jancsó Elemér dr.: Adalékok a magyar filozófia történetéhez. Sipos Pál két levele a szabad akaratról Aranka Györgyhöz 137-156.
 125. Makkai Ernő: Sipos Pál kisebb filozófiai művei 157-170.

126. Elvek, könyvek, folyóiratok

- Kierkegaard egy magyar vonatkozása [Bartók György] 171.
 Philosophische Bibliothek...(1943. fennállásának 75. évfordulója) [Bartók György] 171-172.
 Züricher Hochschulverein...(Évi nagygyűlését 1943 április 29-ikén tartotta) [Bartók György] 172.
 Dr. Zsámbéki László: Élménytanítás. k Ujvidék, 1943. 79. 1. [Várkonyi Hildebrand] 172-174.
 Horváth Barna: A génusz pere. Sokrates~Johanna (Universitas Francisco-Josephina. Acta Juridico-Politica. 3.) Kolozsvár, 1942. [Bibó István] 174-177.
 Szepesdi Ervin: A törvényes igazságosság fogalma (Dolgozatok a Pázmány Péter-tudományegyetem erkölcsstudományi szemináriumából. 5.) Budapest, 1942. 72. 1. [Szabó József] 178-180.
 Hermányi Dienes József: Nagyenyedi síró Heraklitos és hol mosolygó s hol kacagó Demokritos. I-II. k. Erdélyi Ritkaságok 9-10. sz. Kolozsvár, 1943. Minerva kiadás [Makkai Ernő] 180-182.
 Bölöni Farkas Sándor: Nyugateurópai utazás. Bevezetéssel ellátta dr. Jancsó Elemér. Erdélyi Ritkaságok, 11. k. Kolozsvár, 1943. Minerva kiadás [Makkai Ernő] 182-183.

127. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

- Die kantische Reform der Metaphysik, von B. Tankó 184-185.

Ist der Kantianismus in Krise? Von L. Horkay. 186.

1944/1-3.

1-3. füzet

128. Tankó Béla: Az igaz, jó és szép 1-15.

129. Sulica Szilárd: A modern plagizátor lélektana 16-31.

130. Reök Iván: A szellemi lények problémája 32-71.

131. Makkai Ernő: Adatok Fogarasi Pap József életéhez és munkásságához 72-87.

132. Elvek, könyvek, folyóiratok

Szabó József: Vétek és felelősség 88-91.

Gockler Lajos: A nevelő-oktatás vezérkönyve. Bpest., 1943. Magy. Nev. Tud. Társ. kiadása. V. [Deák Gábor] 91-93.

133. Német nyelvű rezümék (Auszüge)

Vom Wahren, Guten und Schönen, von B. Tankó 94-95.

Psychologie des modernen Plagiaters, von Sz. Sulica. 95-96.

NÉVMUTATÓ

Aarne, Antti	84	Bach	18
Abaelar	22	Bachofen	42
Ábel Jenő	101	Bacon	22, 83, 99, 128
Ábel Jenő	117	Bacsányi	119
Ábrányi Emil	89	Bacsónyi János	63
Ach, N.	43	Bakunin	120
Adams	87	Balás P. Elemér	39, 99
Adickes	123	Balassa Bálint	63
Ady 16, 18, 48, 50, 63, 71, 80		Balázs János	117
Aeschylus	36	Baldwin, Earl	87
Ajtai-Abód Mihály	118, 126	Bálint Sándor	85, 93
Albertus Magnus	22, 120	Bálint	67
Alexander	9	Ballagi Mór	80
Alföldi András	50, 117	Balogh József	117
Almási Balogh Pál	120	Balzac	6
Altheim, F.	42	Bally	6
Amesius	98	Banner János	117
Amyot	101	Baránszky-Jób László	18
Anaxagoras	6, 130	Bárczi Géza	80
Anaximandros	130	Barcsai	102
Anaximenes	130	Baróti Szabó Dávid	80
Anonymus	63	Bartal György	119
Apáczai Csere János	23, 41, 52, 63, 83, 98, 126	Barth	50
Apáczai Cseri János ls. Apáczai Csere János		Bartók György	8, 22, 50, 55, 72, 74, 76, 85, 108, 115
Apáthy	50	Basarov, Vladimir	120
Apáti Miklós	41, 120	Basch Viktor	49
Apponyi Albert	88	Basso	23
Áprily Lajos	89	Báthori Zsófia	92
Aquinoi Szent Tamás	22, 98, 126	Bauch, Bruno	9, 28, 34, 88, 111, 120
Aranka György	119, 124, 125, 126	Baudelaire	47
Arany János	16, 63, 80, 89, 122, 128	Baumgarten, Artur	66, 78, 122
Arany László	84	Bay Zoltán	18
Aristoteles	6, 14, 20, 31, 36, 42, 62, 66, 70, 74, 76, 83, 92, 98, 101, 113, 115, 116, 120, 122, 126, 128, 131,	Bayer	83, 120
Árkosi Gelei Benedek	120	Bayle, Pierre	131
Árkosi Tegző Benedek	120	Beksics	84
Asadowskij	84	Bellosics Bálint	85
Augustinus	22, 108	Bembo, Pietro	101
Avicenna	120	Bencsik Béla	106
Axelrod	120	Benedek Elek	80
Babay József	80	Benedek Marcell	89
Babits Mihály	63, 74, 80,	Beneke	22
		Benkő József	126

Benoît, Pierre	16	Böhm Károly	2, 8, 12, 18, 31, 44, 46, 50, 52, 62, 68, 88, 90, 91, 93, 96, 99, 106, 108, 109, 114, 115, 116, 120, 122, 123, 126, 128
Beöthy Zsolt	16	Bölöni Farkas Sándor	107
Béranger	63	Bölöni Farkas Sándor	126
Berchoux	47	Bramante	101
Beregszászi Nagy Pál	73, 120	Brandenstein Béla	23, 39, 50, 74, 90, 106, 130
Bergson	19, 23, 42, 74, 76, 88, 120, 128, 130	Brandes, Georg	36
Berkeley	87	Brandi, Karl	101
Bemouilli	63	Brassai Sámuel	83
Bertalanffy	49	Brauchitsch	80
Bertholet	67	Brelich, Angelo	117
Berze Nagy János	84	Brémond	16
Berzsenyi Dániel	16, 68, 78, 107	Brentano	85
Bessenyei	63, 68, 80	Broad	9
Bethlen Gábor	60	Bronski, Karl	101
Bethlen Miklós	41	Brown, W. L.	131
Bethlen Pál	118, 131	Brunelleschi	101
Betzold, Friedrich von	101	Brunellesco	101
Bibó István ifj.	9	Brunetière	16
Bibó István	34	Bruni, Leonardo	101
Binet, Alfred	120, 132	Bruno, Giordano	87, 101
Biondo, Flavio	101	Bruyn, J. de	92
Biró Sándor	120	Bucharin	120
Bismarc	70	Bucsay Mihály	123
Bisztray Gyula	80	Budai Ferenc	83, 120
Blättner	70	Bukovszky Ferenc	18
Boccaccio	101	Bulenger, J.	101
Bod Péter	63, 126	Burckhardt, Jakab	70, 101
Boda István	9, 18, 49, 120	Burdach, Konrad	76, 101
Bode	125	Burgersdics	98
Bodrero	42	Burmann Ferenc	118
Boeck	70	Buza László	99
Bogdanov	120	Buzinkai György	92
Bognar Cecil	23	Bühler, Charlotte	64
Bohatec, Josef	34	Bühler, K.	6, 18
Bohr	130	Bülow	80
Boileau	16	Bünker	84
Bolzano	74	Bürger	113
Bonfini	86	Caesar	70
Bonfinius	63	Caird	9
Borbály Mihály	84	Calderon	36
Borzák István	117	Campanella	101
Bosanquet	9	Carr	9
Bossuet	63	Carrel	90
Boulenger, J.	101	Carstens	120
Böcklin	89		

Cartesius	2, 98	Dawenport	3
Cassirer, Ernst	6, 101, 103	Dayka	16
Castiglione	101	Deák Ferenc	78, 80
Cato	79	Dékány István	9, 32
Cattell, R. B.	87	Delattre	120
Cattulus	70	Delevsky, J.	23
Cavour	80	Demokritos	101, 130
Chamberlain, H. S.	77	Dénes Tibor	49
Chamberlain, Joseph	87	Dengl János	80
Charron	41	Descartes	14, 22, 41, 48, 49, 55, 83, 92, 97, 99, 108, 120, 126, 130, 131
Chénier, André	63	Desewffy Emil	119
Chestov	23	Desewffy József	124
Child	84	Desewffy	107
Cicero	42, 70, 79, 81, 101	Desprez, Auguste	16
Cimabue	101	Dessoir	46, 66, 113, 115
Clara, Max	111	Dévay Bíró Mátyás	101, 129
Clauberg	131	Devecseri Gábor	117
Claudel, Paul	49	Dézsai Márton	126
Cohen	22	Dickens	128
Comenius	92, 98	Diehl	3
Comte	22, 83	Diels	117
Copernicus	98	Dilthey, W.	21, 42, 48, 50, 66, 101, 115, 126
Cordier	29	Diocletianus	70
Corneille	63	Dirac	130
Correns	130	Dobrovits Aladár	117
Cousin	130	Domanovszky	83
Crassus	124	Donatello	101
Croce, Benedetto	29, 116	Dormándi László	52
Cusanus, Nicolaus	101, 126	Dosztójevszkij	111
Czambel Samu	84	Döbrentei Gábor	80, 102, 107, 126
Czente István	9	Driesch	76
Czuczor	80	Droysen	42
Császár Elemér	16	Dudith András	63
Csengery János	117	Dugonics András	63, 80
Cserey Miklós	124	Dugovics Titusz	80
Csiszár Ribitzei Josef	118	Duns Scotus	98
Csokonai	63, 80	Durkheim	3, 50
Dániel István	118	Dürer, Albert	66
Dante	101	Dürkheim, E.	130
Danzel, Tn. W.	130	Eckhardt Sándor	85, 88, 93
Darwin	6, 130	Eddington	90, 130
Daudet	16	Ehrenfels	94
Daumier	47	Eichordt, Ludwig	95
Daur, Albert	66	Einstein	42, 130
Dávid Ferenc	63	Eisler	120
Davies	87		

Éltes Mátyás	132	Gárdonyi	63, 68
Empedokles	122	Gatz	18
Endrődy	63	Gauss	97, 130
Engels	120	Gebhardt, Émile	101
Enyvvári Jenő	120	Gehlen	2
Eötvös József	68, 78, 88	Geibel	88
Erasmus	71, 79, 101	Geley	50
Erdélyi János	11, 85, 92, 98, 118	Gellius	101
Erdélyi József	93	Gentile, Giovanni	101, 116
Erekly István	39	George, Stefan	50
Ernest	16	Gerencsér	130
Eucken	76	Gerevich Tibor	74, 85
Faludi Ferenc	63	Gesell, Arnold	64
Farkas Béla	9	Ghéréa, J. D.	23
Farkas Gyula	80	Gilson	23, 101
Fauré-Fremiet, Ph.	9	Giotto	101
Fáy András	88	Gobineau	77
Fechner Tivadar	22, 46, 115, 130	Gockler Lajos	132
Fedics Mihály	84	Goethe	38, 42, 47, 63, 71, 93, 108, 111, 122, 130
Fekete János	63, 124	Goetz, Walter	101
Ferri	3	Goldschmidt	130
Fettich Nándor	88	Gorkij	63
Feuerbach	22	Gottsched	36
Fichte	2, 15, 18, 22, 48, 50, 52, 55, 68, 74, 83, 96, 99, 106, 111, 115, 116, 122, 124, 125	Göring	120
Ficino, Marsilio	101	Gráf András	117
Fináczy Ernő	7	Green	9
Finály Gábor	117	Gregus	9
Fischer	77	Greguss Ágoston	115, 113, 128
Fogarasi Pap József	80, 118, 126, 131	Grieg	89
Fontenelle	47	Grillparzel	63, 66
Fougeres	77	Groos, Karl	46, 114
Földes-Papp Károly	93, 106	Groos, Marie	46
Förster Aurél	117	Grosschmid Béni	108
Fraknói Vilmos	101	Grotius	20, 99
France, Anatole	63, 65, 126	Gruppe	36
Frazer, J. G.	85, 130	Guardini	126
Freud, S.	6, 64,	Guicciardini	101
Frey Antal	80	Gutmann, B.	130
Fritz, Künkel	93	Günther, Hans R. G.	9, 44, 113
Frobenius, Leo	117	Gvadányi	63, 80
Funck-Brentano	101	Gyalogi János	119
Gáldi László	117	Gyóni Mátyás	117
Galilei	101	Gyöngyösi István	63
Galton	3, 130	Györffy István	67
Gambetta	80	György Lajos	126
		Gyulai Zoltán	120

Gyulai	16, 107	Hewart	79
Haeckel	132	Heyse, Hans	9, 23
Hahn	118	Hilbert	23
Halasy-Nagy József	78, 88	Hilferding	84
Halbwachs, M.	9	Hingston, R. W. G.	50
Haldan	9	Hippokrates	111
Haldane	76	Hirn	116
Halifax	87	Hobbes	94, 99
Haller	80	Hoernle, Edwin	23
Halonon	89	Homeros	47, 130
Hanslick	66	Horatius	63, 70, 79, 117
Harmatta János	117	Horger Antal	84
Harsányi István	18	Horkay László	64
Harsányi Zsolt	80	Horthy Miklós	88
Harten, Hans	18	Horváth Barna	44, 49, 103, 126
Hartmann, E.	22	Horváth Béni	99
Hartmann, Nicolai	2, 14, 37, 76, 88, 93, 132	Horváth Cyrill	83
Haskins, Homer	101	Horváth Endre	107, 117
Hebbel	113	Horváth Henrik	63
Hegedüs István	101, 117	Horváth János	80, 101, 117
Hegedüs Lóránt	74	Horváth Sámuel	131
Hegel	2, 9, 14, 15, 20, 22, 42, 44, 48, 52, 68, 72, 74, 76, 83, 93, 97, 110, 111, 113, 115, 116, 122, 123, 126	Hostinsky	66
Heidegger	15, 50, 88	Howald, Ernst	126
Heimsoeth	130	Hrabanus Maurus	98
Heine	42	Hugo, Victor	16, 63
Heinemann	101	Huizinga, Jan	101, 120
Heisenberg	18, 130	Humboldt, W.6,	42, 79, 101
Hekler	117	Hume	48, 50, 62, 83, 97, 99, 108, 126
Heller Erik	99	Huntziger	80
Heltai Gáspár	109	Hunyadi János	86
Hennert	118	Husserl	22, 74, 94, 122
Henry V.	31	Husztai József	101, 117
Herakleitos	101, 122, 130	Huxley, Aldous	87
Herbart	7, 22, 64, 66, 83, 132	Huzella	76
Herder	38, 47, 63, 79, 122	Hügen von	9
Hermann Paul	3	Ibsen, H.	36, 89
Hermányi Dienes József	126	Ickert	3
Hermolaus Barbarus	98	Ignác Imre	64
Herodotos	42, 126, 130	II. Frigyes	101
Hesiodos	101, 130	II. Gyula	101
Hessing, J.	44	II. József	118
Hetényi János	83, 84	II. Pius	101
Hettner	31	II. Rákóczi Ferenc	119
Heuer	8	Illyés Gyula	74, 93
		Imre Sándor	7, 9, 44, 109
		Incze István	126

Inge	9	Katona József	63
Inotai Imre	64	Katona Lajos	84
Ipolyi Arnold	67, 84	Kazinczy Ferenc	16, 63, 68, 78, 80, 102, 107, 119, 124, 125, 126
Istvánfi	86	Kazinczy Gábor	119, 126
IV. Károly	101	Keckermann	98, 131
Ivánka Endre	117	Kelemen Béla	80
Jacobi	22	Kelsen, Hans	14, 27, 103
Jaeger, Werner	70, 101	Kemény Gábor	77
Jaensch, E. R.	64	Kemény József	119
James, Jeans	18, 68, 130	Kemény László	119
James, W.	50, 76	Kemény Simon	118
Jancsó Elemér	109, 125, 126	Kemény Zsigmond	63
Janet	88	Kemény	131
Janus Pannonius	101	Kemény	78
Járosi Andor	109	Kempis Tamás	63
Jaspers, Karl	15, 23, 50, 88, 128	Kenéz Béla	65
Jeans	87, 130	Kepler	63, 130
Jennings	130	Kerekes Sándor	44
Jeszenszky János	98	Kerényi Károly	117
Jirka (Györkösy) Alajos	117	Keresztury Dezső	93
Joad, C.	87	Kerkápoly	83
Joel, Karl	59	Kern Tóbiás	84
Johanna	126	Kerr, Alfred	89
Johansen	130	Kerschensteiner	32
Jókai	63, 80, 128	Keyserling	99
Jóó Tibor	29, 68, 81	Kézy Mózes	102, 125
Jósika	63	Khot, Halvdan	101
Juhász Béla	29, 44	Kibédi Péterfi Károly	126
Juhász László	101, 117	Kierkegaard	15, 23, 126
Jung, C. G.	43, 117, 130	Kincs Elek	9
Justinianus	101	Kirchmann	113
Juvenalis	79	Kis János	16
Kästner	125	Kisfaludy Károly	77
Káldi	130	Kisfaludy Sándor	77
Kálmány Lajos	84	Kisfaludy	16, 63, 78
Kálvin	34, 80	Kisléghi Nagy Dénes	9, 55
Kandra Kabos Kálmány Lajos	67	Kiss Tihamér lászló	29
Kant	2, 8, 9, 14, 15, 18, 20, 22, 25, 27, 44, 46, 48, 50, 52, 55, 62, 68, 72, 73, 74, 76, 77, 83, 88, 90, 91, 93, 96, 98, 99, 102, 103, 106, 108, 111, 115, 116, 122, 123, 124, 125, 128, 131	Klages	22, 50, 88
Kardos Tibor	85, 101, 117	Klebelsberg Kunó	88
Kármán	7	Klingner, Fr.	42
Károli	130	Knittel, John	126
Kassák Lajos	63	Kodály	50, 74, 80
Kastner Jenő	101	Kodály Zoltán	93
		Kollár	68
		Kolozsvári István	126

Koltay-Kastner Jenő	117	Leukippos	3, 130
Komjáthy Jenő	47	Lewis, E.O.	3
Koncz József	118, 131	Léwy-Brühl	130
Kondor Imre	64	Liebermann Leo	80
Kopasz Gábor	99	Liebert	49
Kornis Gyula	18, 23, 88, 131	Ligeti Lajos	88
Koronczy Teofil	39	Linné	77, 90
Korzenszky Eleonóra	117	Lipps	6, 46, 94
Kossuth Lajos	60, 78	Lisle, Leconte de	47
Kosztolányi Dezső	80, 88	Livius	42, 70, 79, 126
Kotzebue	63	Locke	99, 126
Kozma Andor	89	Loeb	130
Kozmutza Flóra	74	Losonczy István	103
Kölcsey Ferenc	68, 78, 80, 88, 107	Lotze	22, 116
Köstlin	66, 113	Loyolai Szent Ignác	63
Köteles Sámuel	83, 124	Luchtman	131
Kövendi Dénes	117	Luquet, G.	9
Kretschmer	3, 18, 43	Luther	34, 71, 101
Kreybig	94	Lutz, Günther	126
Kristóf György	9	Lützwow	80
Kriza János	67, 84	Machiavelli	70, 101
Krug	9, 131	Madách	16, 63
Kuun Géza	107	Maeterlinck	130
Kvacsa	92	Mailath János	126
Lachalier	130	Main de Biran	130
Lacombe	3	Makkai Ernő	120
Lafontaine	16	Makkai Sándor	44, 60, 80
Lajtha László	84	Malebranche	41
Laky Dezső	65	Malinowski, B.	84
Lamprecht	42, 44	Mallery	6
Láng Nándor	117	Málnási Bartók György	68, 88
Laotse	120	Manetti	101
Large, K.	66	Manga János	85
Lask	115	Mannhardt, W.	85
Lasserre	16	Marcus Aurelius	70, 79
Lasson	90	Maresius	98
Laurilla	66	Mária Terézia	5, 63, 131
Lavelle	120	Marinetti	63
Le Senne	120	Márki Sándor	109
Leacock, Stephen	87	Markó Árpád	86
Ledniczky János	99	Marmontel	63
Lee, Vernon	46	Marót Károly	9
Leibnitz	2, 22, 41, 76, 99, 131	Marsigli, Luigi	101
Lenau	80	Marsuppini, Carlo	101
Leonardo da Vinci	65, 101	Martialis	117
Lessing	38, 46, 63, 122	Martin, Alfred von	101

Márton Ferenc	89	Montaigne	29, 41, 101, 124
Marx	120	Montesquieu	99
Masson Oursel, P.	120	Móra Ferenc	63, 84
Mátrai István	9	Moravcsik Gyula	117
Mátyás	81, 86, 101	Moreau	102
Max, Adler	120	Morgan	9, 130
Mc Dougall, W.	9, 50	Móricz Zsigmond	16, 63, 93
McTaggart	9, 71	Mourgue	23
Mecsér József	18	Möbius	116
Medici, Cosimo	101	Muirhead	9
Medulla	98	Muraközy	115
Meiner, Felix	126	Mussolini	3
Melanchton	101	Mühl, M.	79
Mellone	71	Mühlmann	85
Meltzl, H.	44	Müller-Freienfels	116
Menander	101	Münsterberg	94
Mendel	130	Münzer, F.	42
Mendöl Tibor	93	Nagy Ferenc	117
Menger	94	Nagy Frigyes	70
Merényi	84	Nagy József	49
Mészáros Ede	117	Nagy Károly	101
Mészáros Olga	55	Nagy Lajos	101, 117
Metternich	107	Nagy László	132
Metz, Rudolf	9	Nagy Ottó	101
Meyer, E.	42	Nagy Sándor	70
Michelangelo	16, 101	Nagy Tibor	117
Michelet	101	Naláczy József, B.	124, 131
Mikes	63	Nalátsi Elek	131
Mikes István	119	Napoleon	70, 80
Mikes Kelemen	119	Náray Szabó István	18
Mikó Imre	119	Naumann, Hans	93
Mikszáth	63	Négyessy László	80
Mill, St.	9, 22, 83	Németh Gyula	88
Millot	120	Németh Péter	107
Milton	77	Nepos, C.	79
Mirtovics Gyla	7, 9, 49	Neuber Ede	3
Mittelhauser	80	Neumann, Karl	101
Mjoen, Jon Alfred	3	Névy	31, 36
Módi Mihály	117	Newton	41, 87, 130
Mogk, E.	85	Niebuhr	42
Molière	16	Nietzsche	2, 3, 6, 8, 20, 22, 23, 29, 42, 52, 62, 85, 93, 94, 108, 117, 126, 128
Molnár Albert	71	Nisard, Desiré	16, 101
Molnár Antal	9	Noack	120
Molnár Ferenc	16	Norden	70
Mommsen	42, 70, 117	Nordheim, L	18
Monier, Philippe	101		

Nordström, Johan	47, 101	Poggio	101
Noszlopi László	18, 50, 123	Poiret	41, 131
Novalis	55	Polybios	42, 126
Ontschukow	84	Pomponazzi, Pietro	101
Orbán Balázs	80	Poncaré	6
Orestano, Francesco	9	Ponori Thewrewk József	102, 125
Oroszlán Zoltán	117	Pontano	101
Ortega	99	Pope	87
Ortutay Gyula	29, 67, 93	Pósa Lajos	80
Otto, W. F.	117	Pósházi János	92, 98, 120, 131
Ovidius	70, 128	Poupé, Edmond	63
Österreich	130	Pradines	23, 120
Paganini	126	Prahács Margit	18
Pál	71	Praton, Giovanni da	101
Pandolfini	101	Pringle-Pattison	9
Papini, Giovanni	101	Prohászka Lajos	58
Papp János	117	Prohászka Ottokár	63
Párducz Mihály	117	Prohászka	109
Parmenides	122	Pufendorf	99
Pascal	47, 71	Pukánszky Béla	16
Patthy Károly	89	Pythagoras	98
Pátzay Pál	17	Quetelet	130
Pauler Ákos	9, 23, 18, 37, 52, 74, 94, 115	Quintilianus	42, 70
Paulovics István	117	Rabelais	101
Pázmány Péter	86, 88, 92	Racine	16, 47
Pecz Vilmos	117	Radloff	84
Péguy	126	Radó Antal	80
Pende	3	Raffael	101
Perföldy	80	Rákóczi	41, 63
Perikles	70	Rákóczi Ferenc	88
Perty	76	Rákosi Jenő	16, 80
Péter Zoltán	72	Rákosi Viktor	62
Péterfi Károly	9	Ramée, Pierre de la	98
Petőfi	16, 47, 63, 109	Ramus	29, 98
Petrarca	101	Ranke, Leopold von	42, 62, 101
Pfahler	18, 43	Ravaisson	130
Pico della Mirandola	101	Ravasz László	23, 44, 74, 80
Pillias, Émile	63	Reich	23
Pisano	101	Reichenbach, Hans	18, 90
Piur, Paul	101	Rein	132
Planck, M.	42, 130	Reinhardt, K.	117
Platon	14, 18, 22, 47, 48, 62, 70, 73, 97, 98, 101, 115, 125, 126, 128	Reiniger	88
Ploetz	3	Reisner	15
Plotinos	115	Reitzer Béla	23
Plutarchos	6, 70, 79, 101	Reizner	84
		Reményik Sándor	109

Renouvier	130	Schlosser	123
Révai Miklós	16, 63	Schmidt, Heinrich	55
Révay József	44, 117, 123	Schmidt, P.W.	67
Révész Imre	129	Schneidewin	79
Reviczky	47	Schneller István	7, 44, 51, 60
Ribitzei Ádám	131	Schopenhauer	2, 6, 18, 36, 44, 49, 52, 72, 76, 79, 113, 122, 128
Ribot	6	Schrödinger	130
Richert	70	Schuppe	94
Rickert Henrik	8, 14, 22, 25, 50, 93, 94, 101, 106	Schur, Werner	42
Rienzo	101	Schütz	130
Rignano	76	Schwab, J. Ch.	131
Robespierre	124	Schwarz, E.	42
Robin	23	Schweitzer	18
Rockefeller	87	Sebestyén Gyula	67, 84
Rohden-Osztrogorsky	88	Secretan	130
Róheim Géza	84, 85	Seignobos, Ch.	78
Rousseau	6, 63, 99	Seilliére	16
Roux	111	Semon	130
Rozgonyi József	83, 102	Seneca	70, 79
Rumy Károly	102	Seprődi János	84
Russell, B.	9, 87, 130	Sepsi Csombor Mátyás	41
Rust	120	Sesztov ls. Chestov	
Rüdin	3	Shaftesbury	126
Rybnikov	84	Shakespeare	16, 36, 38, 63, 107, 113
Sabatiér, Paul	101	Sharp	84
Sabbadini, Remigio	101	Shaw	126
Sachs, Hans	63	Shaw, G. B.	87
Sachse, K.	70	Sigwardt	66
Safarik	68	Sík Sándor	9, 86
Sainte-Beuve	63	Silvio, Enea	101
Salamon, G.	70	Simmer	22
Sallustius	126	Simonics Lipót	119
Salutati, Coluccio	101	Simonyi Zsigmond	80
Sándor Pál	120	Sinkovics István	93
Sartori Bernát	131	Sípos Pál	102, 124, 125, 126
Savonarola	79, 101	Sipos	83
Schedel	107	Sismondi, Simonde	101
Scheler	22, 50, 74	Sokrates	2, 70, 79, 122, 126, 128
Schelling	2, 15, 22, 52, 55, 76, 83, 116, 124, 125, 130	Solon	70
Schian	31	Solymossy Sándor	84
Schifferdecker, P.	6	Somló Bódog	109
Schilder, Paul	50	Sophokles	36, 70, 130
Schiller	36, 38, 113, 114, 122, 126, 128	Söderblom, N.	130
Schlegel	107	Spaan, T.	131
Schleiermacher	22, 44, 126	Spann, O.	50, 55

Spencer, Herbert	3, 22, 83, 116	Szent István	63, 80, 88
Spengler	6, 42, 44, 68, 87, 88, 116	Szent Jeromos	101
Sperantia Jenő	97	Szent Mór	63
Spinelli	3	Szent Tamás	74
Spinoza	22, 41, 48, 83, 87, 99, 115, 126, 130	Szép Ernő	16
Spranger	17, 42, 48, 50, 88, 126	Szepesdi Ervin	126
Starke, A.G.A.	3	Szerb Antal	16
Staudenmeier, L.	6	Szigethi Gyula Mihály	131
Stein	66	Szilágyi János György	117
Steintal	50	Szily Kálmán	129
Stern, W.	6	Szomory Dezső	63
Stirner	2	Szontágh	83
Straus	131	Tacitus	42, 70, 126
Strausz Antal	18, 29	Taine	3, 66
Straussz	84	Tamási Áron	42, 63, 93
Strozzi, Palla	101	Tankó Béla	15, 18, 64, 68, 72, 123
Stuart Mária	14	Tárczy Lajos	83
Sturm	29	Taubner	83
Suarez	92, 98	Taylor	9
Surányi-Unger Tivadar	65	Teleki József	63, 101, 118, 119, 131
Sylvester János	101	Teleki László	131
Sypkens Kylstra, C.	44	Teleki Pál	80
Szabó Árpád	117	Teleki Sámuel	131
Szabó Dezső	63, 80	Temesvári Pelbárt	63, 79, 101
Szabó Irén	44	Terentius	47
Szabó István	93	Tettamanti Béla	9, 18
Szabó Károly	119	Thales	122
Szabó Lőrinc	63, 89	Thaly	63
Szabolcsi Bence	84	Thewrewk	117
Szacsvai Sándor	119	Thienemann Tivadar	101, 117, 129
Szaléziai Szent Ferenc	63	Thode, Henry	101
Szamosközy	119	Thomai Pastoris Ferenc	98
Szarvas Gábor	80	Thomdike, E. L.	87
Szász Béla	83	Thoroczkai	131
Széchenyi	68, 71, 77, 78, 85	Thukydides	42, 70, 126
Széchenyi István	9, 60, 88, 107	Thumwald Richárd	67
Szegfű Gyula	74	Thumwald, Hilde	84
Székely István	99	Tirpitz	80
Székely Márton	124	Tisseau	126
Székfű Gyula	80, 101	Tisza Domokos	80
Személyi Kálmán	99	Tisza István	88
Szenczi Molnár Albert	63, 77	Tizian	101
Szent Ágoston	47, 63, 74, 88, 101	Toffanin, Giuseppe	101
Szent Ambrus	101	Toldalaghi	131
Szent Ferenc	101	Toldy Ferenc	119
Szent Gellért	63	Toldy	16

Tolnai Dali János	98	Vergilius	63, 79, 117
Tolnai György	80	Verne, Jules	63
Tolnai Vilmos	80	Vernic	3
Tomori Viola	9, 23, 29	Verschuer	3
Tompa Mihály	109	Vértes O. József	9
Torotzkai	131	Verworn	111
Tömörkény	63	Veselényi Miklós	118
Tömörkény István	84	Vierkand	101
Traianus	70	Vikár	67
Treitschke	42	Virchow	111
Troeltsch	44	Vischer, Teodor Frigyes	31, 46, 66, 113
Tröltsch	34	Viski Károly	93
Tschirnhaus	131	Visy József	68, 117
Tudor Erzsébet	14	Vitéz János	101
Turóczi-Trostler József	92, 101, 117	Vives	98
Tury Sándor Kornél	99	Voegelin	77
Tyrtaios	70	Voetius, P.	92, 98
Uexküll	76	Vogel, H.	9
Ujfalvy Sándor	107	Voigt, Georg	101
Ujszászy Károly	68	Volf György	80
Ulpianus	14	Volkelt	46, 66, 113, 116
V. Márton	101	Voltaire	20, 46, 47, 71, 126
V. Miklós	101	Vossler	6
Vacherot	130	Vörösmarty	16, 63, 68, 89
Váczy Ferenc	44	Wagner R.	31
Váczy Péter	88	Wahl, Jean	126
Vahlen	117	Walch	50
Vaihinger	90	Waldapfel Imre	117
Vajda János	109	Wallon, H.	9, 23
Vajthó László	49	Wass Tamásné	107
Valéry, Paul	47, 49, 120	Watson	53
Valla, Giorgio	101	Wattson	130
Vámbéri	130	Weber, Max	3
Van Lier, H. R.	131	Weigand	80
Várady Antal	80	Weigert József	67
Várady Imre	101, 117	Weil, H.	18
Varga Béla	50	Weisse	36
Varga Sándor	91	Weissmann	76
Vári Rezső	117	Wells, H. G.	87
Várkonyi	74	Wenzl, Aloys	9
Várkonyi Hildebrand	9, 44, 64	Werbőczy	101
Vásárhelyi Tőke István	41, 126	Wertheimer	42
Vasari, G.	101	Wesselényi	68
Vass Gyula	52	Westermarck, E.	85
Vatai László	111	Weszely Ödön	7
Vékás Lajos	99	Whitehead	9, 87

Whitman, Walt	63
Wieser	3, 94
Wilamowitz	70, 117
Wilde Oszkár	49
Wilde, Oscar	87
Winckelmann	38
Windelband	22, 42, 101, 123
Wirth	88
Wobbermin, G.	130
Wolf	99
Wolff	83
Wolff, G.	50
Woyciechowsky József	102
Wund	66
Wundt	6, 50, 83
Wust, Peter	74
Wyld	77
X. Leó	101
Xenophanes	130
Xenophon	70, 86
Xerxes	87
Zabughin, Vladimir	101
Zágoni Aranka György	131
Zeising	113
Zeller	94
Zimmermann	66
Zolnai Béla	9, 95, 117
Zolnai Gyula	80
Zolnai	74
Zrinyi	47, 109
Zrinyi Miklós	63, 78, 80, 86
Zuccarelli, Angelo	3
Zsámbéki László	126
Zsirai Miklós	80